

קוֹנְטָרַס

צְדָקָה וְחֶסֶד

יִרְבֶּה לְדַבֵּר מִמַּעַלַת הָאָדָם הַזּוֹכֶה לְהִרְבוֹת בְּצְדָקָה
וְחֶסֶד לְעֲנִיִּים בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִּיּוֹת, וּלְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת
הַזּוֹלָת, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה הוּא פּוֹתַח אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים
לְמַעַלָּה, וּתְפִלָּתוֹ מִתְקַבֵּל לְרַחֲמִים וּלְרַצּוֹן לְפָנָי אֲדוֹן
כָּל.

בְּנֹפֵי וּמִיֶּסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצֶּפּוֹן

בּוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפִסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: מַה יֵּשׁ לָאָדָם לַעֲשׂוֹת
בְּזֶה הָעוֹלָם, אִם לֹא לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֶסֶד עִם
הַזּוֹלָת, כִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, כָּל הָעוֹלָם נִבְנֶה
רַק עַל חֶסֶד שְׂאֵחַד עוֹשֶׂה עִם הַשָּׁנִי, וְזֶה
סִימָן שֶׁהוּא מוֹצִיא מֵהַכַּח אֶל הַפֶּעַל אֶת
תְּכֵלִית הַבְּרִיאָה שְׁבַשְׁבִּילָה נִבְרָא — לְגִלּוֹת
אֶת מַלְכוּתוֹ יְתִבְרַךְ לְכֹל, שֶׁהוּא רַק צְדָקָה
וְחֶסֶד.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתקיד)

קונטרס

צְדָקָה וְחֶסֶד

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵינוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה בּוֹ
יִתְבָּרֵךְ, שֶׁזֶה הָעֵקֶר וְהַיְסוּד בִּיְהוּדוּת — לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד
בְּאַמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁמִשְׁגִּיחַ עַל כָּל פֶּרֶט
וּפֶרֶט מִהַבְּרִיאָה, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה
מֵעֲצָמוֹ, אֲלָא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן. רַבְּנוּ ז"ל
אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן יג), אֵיךְ יְכוּלִים לְהַמְשִׁיךְ
הַשְׁגָּחָה בְּזֶה הָעוֹלָם? רַק עַל-יְדֵי צְדָקָה, כְּשִׂיְהוּדֵי
עוֹשֶׂה "צְדָקָה וְחֶסֶד" עִם הַזּוֹלָת, עַל-יְדֵי-זֶה מְמַשְׁיךְ
עַל עֲצָמוֹ הַשְׁגָּחָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ. וְלִכֵּן לַעֲשׂוֹת צְדָקָה
וְחֶסֶד עִם כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, זֶה הַדָּבָר הַחֲשׁוּב בְּיִתְרָה
בְּעֵינֵי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְדַאֵג תָּמִיד שִׂיְהִיָּה לַעֲנִיִּים,
וְיִשְׁתַּדֵּל לַעֲזֹר לָהֶם בְּמָה שֶׁרַק יְכוּלִים, כִּי אֵין עוֹד דָּבָר
יִתְרָה חֲשׁוּב אֲצֵל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּמִצּוֹת צְדָקָה. עַד
כְּדֵי כֶּף שְׂאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (כְּתוּבוֹת סח.): כָּל

המעלים עיניו מן הצדקה, כאלו עובד עבודה זרה; אדם — אף שנותן צדקה לפעמים, והנה רואה עני, ומעלים עיניו ממנו, כאלו עובד עבודה זרה; כי המאמין האמתי, שמאמין שהוא יתברך מחיה ומנהיה ומקים את כל הבריאה בלה, ודבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון, יודע בפועל שהקדוש-ברוך-הוא שולח לו עני, זה כדי לזכות בו, וצריך לקרבו ולקבלו בשתי ידיים. ולכן כתוב בזהר (נירא קד.): את מי שהקדוש-ברוך-הוא אוהב — שולח לו מתנה עני לזכותו. ולצערנו הרב, מה אנו רואים? כשכא עני על פתח ביתנו, שולחים את הבן או הבת לומר: "האבא איננו, האמא איננה" וכו'. אשר גורמים בזה שתי רעות: מחד גיסא — מלמדים את הילדים להתאכזר על הזולת, ולומר שקר, ומאידך גיסא — גורמים לעצמם גזק גדול, כי אם בא עני לפתח ביתך, דע לך שהקדוש-ברוך-הוא עומד על ימינו, כמו שכתוב (תהלים קט, לא): "כי יעמד לימין אביון", ואתה אומר לו בשליחות ילדיך: האבא איננו, או האמא איננה, אזי אתה גורם, שרחמנא לישזבן, באמת האבא או האמא יהיו נעדרים מהבית הזה. לכן צריכים להזהר מאד מאד בדברים כאלו. וכמאמרם ו"ל (ויקרא רבה, פרשה לד, סימן י'): העני הזה עומד על פתחך, והקדוש-ברוך-הוא עומד על ימינו

ונותן לך שכרך, ואם לא נתת לו, דע שמי שעומד על ימינו — פורע ממך; לכן למה לא נקבל פני העני בשמחה, בטוב לבב, ובסבר פנים יפות? ! ובפרט קדם החג, שההוצאות מרבות מאד, וישנן משפחות ברוכות ילדים, שאין להם לצרכי החג, ובזה שאתה מקבל את פניהם, הקדוש-ברוך-הוא יקבל את פניך.

ולכן, בני ובנותי היקרים! כל הענין של "צדקה וחסד", ולעשות חסד עם הזולת, זה מאד מאד יקר בעיניו יתברך. ואם בני-אדם היו יודעים מעלה זו, ואיזה רעש זה עושה בשמים, איזה נחת רוח זה גורם להקדוש-ברוך-הוא, היו עושים את זאת בשמחה עצומה. חכמינו הקדושים אומרים (תמונה טו.): בשעה שהעני הולך אצל בעל-הבית, ואומר: פרנסני, אם מפרנסו — מוטב, ואם לאו: עשיר ורש נפגשו, עושה כלם ה', מי שעשאו עשיר לזה, עושה אותו עני, עני לזה — עושה אותו עשיר. הקדוש-ברוך-הוא משלם מדה כנגד מדה, באילו פנים שמקבלים יהודים — אם לחסד אם לדין, כך מקבלים חזרה. לכן עלינו להשתדל לילך בדרך צדקה וחסד, לעזר תמיד לזולת. לדאבונו הרב, יש כל-כך הרבה נצרכים, שצריכים את העזרה שלנו, העדיוד והשמחה וההתחזקות מאתנו, ואנחנו מעלימים עין מהם, איך אנו מצפים,

שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִהְיֶה אִתָּנוּ, בְּשָׂעָה שְׁאֵנוּ מְגַרְשִׁים
 אֶת הָעֲנִיִּים, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן?! וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים (רוּת וּבֵה, פְּרָשָׁה ה', סִימָן ד'): בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה גְדוֹל
 כַּחַה שֶׁל צְדָקָה וְכֹחַן שֶׁל גּוֹמְלֵי חֲסָדִים, שְׂאִין חֲסִים
 לֹא בְּצֵל שַׁחַר וְלֹא בְּצֵל כַּנְפֵי שְׂמֶשׁ, אֲלֵא בְּצֵל מִי
 שְׂאֵמֵר וְהָיָה הָעוֹלָם; יְהוּדֵי שְׂעוּסֵק בְּעֵסֵק שֶׁל "צְדָקָה
 וְחֶסֶד", הוּא שׁוֹרָה רַק בְּצֵלוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְהוּא נִשְׁמֵר מִהַכֹּל. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מִדְרַשׁ
 זוֹטָא, שִׁיר הַשִּׁירִים א'): הַדּוֹרוֹן שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 צְדָקָה, הַנּוֹתֵן צְדָקָה — אֲפֵלוֹ הָיָה בְּיָדוֹ עֵבֶרָה, וְנִחַתָּם
 דִּינֵנו לְאַבֵּד, יְכוֹל לְהִיּוֹת מְקַבֵּל פְּנֵי שְׂכִינָה בְּכָל יוֹם,
 וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְמִלְאָךְ שֶׁל פּוֹרְעָנוֹת אֵל
 תִּגַּע בּוֹ; אָנוּ עֲדִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְשׁוֹמְעִים צְרוּת
 וְיִסּוּרִים מֵהַ שְׁקוּרָה בְּבֵתֵי יִשְׂרָאֵל, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן,
 גְּבָרִים, נָשִׁים וְטָף נִעְדָרִים. וְהֵנָּה אוֹמְרִים לָנוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים, שְׁהַמְתָּנָה שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא זֶה צְדָקָה
 וְחֶסֶד, אִם אָדָם עוֹשֶׂה צְדָקָה וְחֶסֶד עִם הַזּוּלָּת, אוֹמֵר
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמִלְאָךְ שֶׁל פּוֹרְעָנוֹת — אֵל תִּגַּע
 בּוֹ. לְכֵן עָלֵינוּ לְהִרְגִיל אֶת עַצְמָנוּ וְיִלְדִינוּ לַעֲשׂוֹת
 "צְדָקָה וְחֶסֶד" עִם כָּל אֶחָד. וּכְשָׁבָא עָנִי אֵל פֶּתַח
 בֵּיתָנוּ, עָלֵינוּ לְקַבֵּלוֹ בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת וְלָתֵת לוֹ, וְלֹא
 לְדַקְדֵק מִיָּהוּ וּמֵהִי מֵהוּתוֹ שֶׁל הָעֲנִי, כִּי אִם בּוֹדְקִים

בציציות הזולת — בודקים אותו תכף-ומיד מלמעלה וכו'.

לזאת, בני ובנותי היקרים! הנה אנו מאמינים בהקדוש-ברוך-הוא, שנמצא אתנו ומנסה אותנו בכל מיני ענשים קשים, ובמה אנו יכולים להציל את עצמנו ואת ילדינו מכל מיני מרעין בישין?! כי פמה צרות שומעים בכל יום, בכל רגע ובכל שעה, פמה תאנות דרכים, השם ישמר, פמה מיתות חטופות, רחמנא לצלן, ואיך אנו יכולים להנצל מזה? רק על-ידי צדקה, כמו שכתוב (משלי י, ב): "צדקה תציל ממות", אין דבר המציל את האדם מכל מיני ענשים קשים כמצות צדקה, וכמו שיש צדקה בגשמיות, שצריכים לעזור לכלם, ובפרט קדם החג, להתחלק במה שיש לו עם עניים, עם נצרכים, כמו-כן יש צדקה ברוחניות. רואים יהודים שעדין רחוקים ממנו יתברך, יש להם ספקות — "היש הוי"ה בקרבנו אם אין" (שמות יז, ז), קבלו חנוף כפרני. כי הערב-רב נושבים בחוץ עם רוחות זרות, מדברים נגד כל הקדוש לעם ישראל, מסתובבים למאות ולאלפי ורבבות נשמות, ועדין אינם יודעים מהקדוש-ברוך-הוא, לכן יש מצות "צדקה וחסד" ברוחניות — לעודדם ולשמחם, ולהביאם חזרה אל צור מחצבתם. ואומר רבנו ז"ל

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קו), שדוד המלך אומר (תהלים לב, א): "אשרי משכיל אל דל", אשרי האדם המכניס שכל בדל. כי אומרים חכמינו הקדושים (גדרים מא.): אין עני אלא בדעת; מי נקרא עני? שאין לו דעת, ואיזו דעת? "אתה הראת לדעת, כי הוי"ה הוא אלקים" (דברים ז, לה), עלינו להחזיר בעצמנו, שהקדוש-ברוך-הוא מחיה ומטה ומקיים את כל הבריאה כלה, והכל זה אלקות, ואין משג של הפקרות, נשמותינו חצבו מעולם האצילות, הקדוש-ברוך-הוא שלחנו לזה העולם בשביל תכלית מסימת, כל יהודי הוא חלק אלוך ממעל, נשמתו היא רוחניות חיות אלקות שבאה מעולם האצילות אל העולם הגשמי והחמרי הזה, ויש לה שליחות מסימת, שכל יהודי ויהודי מחיב בה. ועקר השליחות — למלא את כל העולם עם אורו יתברך. כמאמרם ז"ל (תנחומא נשא ג): מיום שברא הקדוש-ברוך-הוא עולמו, נתאנה שיהיה לו דירה בתחתונים; הקדוש-ברוך-הוא רוצה לגור בינינו, הקדוש-ברוך-הוא רוצה שנפרסם לכלם, שיש אלקים חיים ומלך עולם, ואין העולם גשמי וחמרי, אלא גם בזה העולם יכולים לגלות את הבורא יתברך שמו, שזה כלל המצוות — רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה, וצריכים לקשר את הבריאה אל הקדוש-ברוך-הוא, כי כל המצוות מלבשות בדברים

גְּשָׁמִיִּים דִּיקָא; יֵשׁ מְצוּוֹת בְּדוּמָם, בְּצוּמָת, בְּחִי,
 בְּמִדְבָּר, וְהַכֹּל כְּדֵי לְגָלוֹת, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא
 וְאֵין בְּלִעְדָּיו נִמְצָא. וְלִכֵּן זֶה הַצְדָקָה הַכִּי גְדוּלָה, שְׁאֵנוּ
 יְכוּלִים לְהַחֲדִיר בְּכָל יְהוּדֵי, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא
 אִתּוֹ, וְאֶסוּר לְהַתִּיֵּאֵשׁ בְּשׁוּם פְּנִים, וְאִף שֶׁעָשָׂה אָדָם
 מָה שֶׁעָשָׂה, עֲדִין יְכוּל לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, כִּי הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא אָב הַרְחֵמֵן, וּמְחַכֶּה וּמְצַפֶּה שֶׁנִּחְזֵר אֵלָיו.
 כְּמֵאמָרָם ז"ל (תְּנָא דְבִי אֵלֵיהּ זוּטָא, פְּרָק כב): יְדִיו שֶׁל
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פְּרוּשׁוֹת מִתַּחַת כַּנְּפֵי הַחַיִּוֹת,
 וְאוֹמֵר: מְתִי יַעֲשֵׂוּ יִשְׂרָאֵל תִּשׁוּבָה; הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 עוֹמֵד כְּבִיכּוֹל בֵּין הַמַּלְאָכִים, וּמְחַכֶּה וּמְצַפֶּה שֶׁנִּשְׁוֹב
 בְּתִשׁוּבָה; כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה מְקַטְרָגִים, עַל כֹּל פֶּרֶט וּפְרָט,
 אֵיזָה דָּבָר רַע, חֵס וְשָׁלוֹם, שֶׁעוֹשִׂים, יֵשׁ עָלָיו
 מְקַטְרָגִים, וְאֵין לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּבִיכּוֹל, תִּשׁוּבָה
 לַעֲנוּת לָהֶם. וְלִכֵּן מְצַפֶּה שֶׁנַּעֲשֶׂה אֵיזוֹ מְצוּוָה, וְנִכְרִיעַ
 אֶת הַכֶּף חוֹב, שֶׁיּוּכַל לְהַתְפָּאֵר לְפָנָיו מִלְאָכֵי מַעְלָה:
 רְאוּ אֶת בְּנֵי, אֵיךְ הֵם מְקַיְמִים מְצוּוֹתַי. וְלִכֵּן כְּשִׂיְהוּדֵי
 מְקַיְמִים אֵיזוֹ מְצוּוָה בְּשִׁבִיל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא
 מַעְלָה שֶׁעָשׂוּעַ גְּדוּל לְמַעְלָה, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִמוֹ
 בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וּמְכַל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשִׂיְהוּדֵי עוֹשֶׂה
 צְדָקָה וְחֶסֶד עִם הַזּוּלָת, אֵין הַתְפָּאֵרוֹת גְּדוּלָה מִזּוֹ.
 וְכְמֵאמָרָם ז"ל (פְּסִיקְטָא רַבְתִּי לַד): גְּדוּלָה צְדָקָה, שְׁמִיּוֹם
 שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד עַכְשָׁיו, הוּא עוֹמֵד עַל הַצְדָקָה, וְכָל

הנותן צדקה הרבה, הרי זה משבח, וממלט את עצמו מדינה של גיהנום. בזה שאדם עושה צדקה וחסד עם הזולת, אין עליו שום דינים וענשים, כי כאשר עושה איזו מצוה, יכולים לומר, שיש בזה איזו כוונה צדדית, יכול להתפאר וכו', אבל כשאדם מוסר עצמו בשביל הזולת, שומר מאד לא לגזל, לא לדבר רע על הזולת, לא לעשות לו עול, שזהו העוון החמור ביותר, שבשביל זה נחרב בית-מקדשנו.

ולכן אומרים חכמינו הקדושים (יומא ט): שנאת חנם עדין מרקד בינן; שזו הגזענות שיש בין הבריות, שלא יכולים לסבל זה את זה, וגורמים בזה קטרוג גדול למעלה. ואחר-כך שואלים: למה נגזרו עלינו גזרות כאלו?! בשעה ששונאים איש את רעהו, היש פלא, אם-כן, למה גוזרים עלינו גזרות?! לכן, הבה נחדל מהשנאת חנם! באו נעזר זה לזה! וכשרואים משפחה אמללה, צריכים לעזרם בגוף ובנפש. ולעורר גם אחרים לסייע לזולת, כי על-ידי שמעוררים את הזולת, זה גם בכלל צדקה, כי גדול המעשה יותר מהעושה, שנאמר (ישעיה לב, יז): "והיה מעשה הצדקה שלום" (בבא בתרא ט); כי לעתים, אדם רוצה לעזר לזולת, ורואה משפחה במצוקה, אבל כמה הוא יכול לתת?! ובזה שמעורר את אחרים, בזה נחשב כאלו

הוא נותן את הצדקה. לכן, בני ובנותי היקרים! אם רצוננו, שהקדוש-ברוך-הוא ירחם עלינו, וימתיק מאתנו את הדינים, וינצל מחרבו של מלאך המות, עלינו למסור נפשנו בעבור צדקה וחסד לזולת, כמאמרם ז"ל (תנא דבי אליהו רבה, פירק י'): אין לה סם חיים למלאך המות, אלא מדת הצדקה בלבד; ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רסד), שצדקה היא תקון הברית; כי רחמנא לישזבן, מה זה פגם הברית? אדם היה צריך לשמר שלא יצאו הטפות לבטלה, חס ושלו, והלך ופגם בברית, וזה פזר נשמות, ולכן תקונו — לעשות צדקה וחסד עם הזולת; בגשמיות — לעזור לאנשים, למשפחות הנמצאות במצוקה, וברוחניות — לצאת ולקרב יהודים להקדוש-ברוך-הוא, שזה מאד מאד חשוב בעיניו יתברך. ורבנו ז"ל אומר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קטז): מי שנותן צדקה — נצל מעברות, כי כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים (שפת קנא); וכל מי שאין בו דעת, אסור לרחם עליו, וכיון שמרחמים עליו, נותנים לו דעת ושכל, ואז נצל מעוונות, כי אין אדם עובר עברה, אלא אם כן נכנס בו רוח שטות (סוטה ג); לכן מצות "צדקה וחסד", היא הגדולה ביותר, כדי להרגיש את הקדוש-ברוך-הוא שנמצא אתנו, עמנו ואצלנו. כי בגשמיות אם אדם מוסר נפשו בעבור הזולת, בזה

מורה, שמאמין בהקדוש-ברוך-הוא, ואינו חושש שאם יתן כספו למשפחות נזקקות ונצרכות — יחסר לו. כי בזה שנותן, מגלה טהר לבבו באמונה בהקדוש-ברוך-הוא, ששייב לו, "נתתי את שלי לזולת, למשפחות נצרכות, לא יחסר לי בעבור זה, אלא הבורא יתברך שמו יתן לי, כמו שכתוב: "נתון תתן" — אם אני נותן לאחרים, הקדוש-ברוך-הוא ישלים לי מחסורי". וכמו-כן ברוחניות — בזה שאדם עוזר לזולת, הוא מגלה טהר לבבו, שמאמין בו יתברך, וממשיך את האמונה לזולת, ומכניס דעת בבני-אדם, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז), שיש מצות עשה להוליד בנים ובנות. ועקר המצוה — כדי שיהיו בנים ובנות בני דעה, המאמינים בהקדוש-ברוך-הוא. וזו עקר התכלית — להחדיר אמונה בנשמות ישראל, לחזק ולעודד ולשמח את נשמות ישראל, ואין מצוה גדולה מזו — לעשות "צדקה וחסד" עם הזולת. ולכן עלינו למסור נפשנו במה שאנו יכולים, כדי לעזור לכל בר ישראל. ולצערנו הרב, מה אנו רואים? בני-אדם מזלזלים בזולת, לא אכפת להם, שיש משפחות נזקקות, לא אכפת להם, שמסתובבים רעבים וצמאים, ילדים מסכנים, שאין להם בגד ללבש, לא אכפת להם שרואים אלפים

ורבבות נשמות ישראל תועים בדרך ה', זו האכזריות הגדולה ביותר.

ולכן, בני ובנותי היקרים! אומרים חכמינו הקדושים (יבמות ע"ט): שלשה סימנים יש באמה זו: הרחמנים, הבישנין וגומלי חסדים, אם אנו נרחם על הזולת, נתבייש מהזולת, לא נציק לזולת, נעשה עמו צדקה וחסד, בזה אנו מגלים, שאנו מזרע ישראל, אבל אם, חס ושלום, נעלים עין מהעניים, מאלו שנצרכים לעזרה, בזה אנו מוכיחים, רחמנא לישזבן, שאנו מהערב-רב. פי על הערב-רב, פתוב בזהר, שהם הקלפה הכי קשה, גלות הערב-רב שתהיה בסוף הדורות, היא הקשה ביותר, אשר יציקו מאד לכל עם ישראל, ואנו עדים לזה, שהערב-רב רוצים להשפיע את התורה מנשמות ישראל, רוצים לסגר תלמודי תורה, בתי ספר, שהילדים לא יקבלו חנוף תורני. ולכן עלינו למסר את נפשנו, לא לפחד מאף אחד, אלא להכניס את ילדינו בחנוף טהור, חנוף שמלמדים שם תורה, שמלמדים שם אמונה, שמלמדים שם קיום המצוות, שמלמדים שם מהי שבת, מהו תפילין, מהי ציצית, מהי פשרות, וזה עלינו לעשות במסירות נפש, וזו הצדקה הכי גדולה, שאנו יכולים לעשות עם ילדינו, כי כמה אנו חיים בזה העולם? שבועים שנה,

כי "ימי שנותינו בהם שבעים שנה" (תהלים צ, י), ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן סא), שהשבעים שנה הם גם כן כרבע שעה ממש. כל-כף פורחים הימים והשנים, אדם חושב: "אני אכניס את ילדי לקבל איזה תאר, כדי שיתפרנסו בנקל", ואינו יודע, שבמו ידיו לוקח את בניו ובנותיו ושורפם, רחמנא לישזבן. כי מי שאינו נותן חנוף תורני, חנוף של אמונה לילדיו, הוא שורף את נשמותיהם, שורף את גופם, כפי שאנו עדים מה קורה עם הנער שאינם מקבלים חנוף של אמונה וקיום המצוות, אשר בורחים למזרח הרחוק, ומחזירים אותם באלונקות, רחמנא לצלן, או הולכים למערב הפרוע ומתבוללים בין הגויים, רחמנא לישזבן.

ולכן, בני ובנותי היקרים! "הצדקה והחסד" שאנו יכולים לעשות עם ילדינו, זה "הצדקה והחסד" הכי גדול. וכן לעשות "צדקה וחסד" עם שאר יהודים, ולקרובם אל הקדוש-ברוך-הוא, אין מצוה גדולה מזו — לחזק ולעודד את נשמות ישראל. הבה נעקר מאתנו את השנאה שיש בין איש לרעהו, שזהו החמץ שאנו מצוים ומזהרים לבערו ולנקותו, שלא יהיה בגבולנו. כי כל הגאולה במצרים היתה רק על-ידי שנשמות ישראל התאחדו יחד והאמינו במשה

רַבְּנוּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה הָאָמִינוּ בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת יד, לה): "וַיֵּאֱמִינוּ בֵּה' וּבַמֶּשֶׁה עַבְדּוֹ",
 אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מְכִילְתָּא בְּשַׁלַּח): אִם בְּמֶשֶׁה
 הָאָמִינוּ בַּהוֹי"ה לֹא כָּל שְׁכֵן? אֵלָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ
 לְאֱמוּנָה בַּהֶשֶׁם, אֵלָּא עַל-יְדֵי אֱמוּנַת חֲכָמִים; לְכֵן
 עָלִינוּ לְכַבֵּד אֶת חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, אָנוּ
 רוֹאִים שֶׁהַעֲרַב רַב רוֹצִים לַעֲקֹר מֵאֲתָנוּ אֶת הַנִּצּוּץ
 הָאֲחֵרוֹן שְׁנוֹתָר לָנוּ, שֶׁהוּא 'אֱמוּנַת חֲכָמִים', חֲכָמֵי
 יִשְׂרָאֵל הַמְּלַמְּדִים אוֹתָנוּ אֵיךְ לְלַמֵּד תּוֹרָה, אֵיךְ לְקַיֵּם
 אֶת הַמִּצְוֹת, אֵיךְ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. לְכֵן הֵם
 רוֹדְפִים אַחֲרֵי אֱלוֹ הַמִּתְחַזְּרִים בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְרוֹצִים
 לַעֲקֹרָם, כִּי יוֹדְעִים הָעֲרַב-רַב, שָׂאֵם יִהְיוּ תַלְמִידֵי
 חֲכָמִים הַמִּתְחַזְּרִים אֶת הַרְבֵּים בְּתִשׁוּבָה אֵינן לָהֶם מַה
 לַעֲשׂוֹת, אִם יִהְיוּ חֲכָמֵי תּוֹרָה הַמְּרַבֵּיצִים תּוֹרָה בְּרַבִּים,
 אִם יִהְיוּ רְאֵשֵׁי יְשִׁיבוֹת, שְׂיָקִימוּ יְשִׁיבוֹת וַיַּעֲמִידוּ
 תַלְמִידִים — אֵינן לָהֶם מַה לַעֲשׂוֹת. וְלֹא בַּחֲנָם שְׁלֶקְחוּ
 עֲצָמָם עֲלֵיהֶם. וְלְכֵן זֶה לַעֲמַת זֶה עָלִינוּ לְגַלוֹת לְכָל־
 אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאֵין שׁוֹם תְּכֵלִית בְּזֶה הָעוֹלָם,
 רַק לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, לְדַבֵּר לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ בְּשִׁפְתֵי הָאֵם
 שְׁלָנוּ, שְׂזֶה עֲקַר הַתִּשׁוּבָה, כְּמוֹבֵא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל
 (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן לה), שְׂעֲקַר הַתִּשׁוּבָה, שְׂאָדָם
 צָרִיךְ לְהַחֲזִיר עֲצָמוֹ לְהִיכֵן שְׂבֵא, וּמֵהִיכֵן בָּא?
 מֵהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְלְכֵן עָלִינוּ לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ,

סוף כל סוף בָּאנוּ מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא, וְנָשׁוּב אֶל
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא, וְלָמָּה לָנוּ לְחַכּוֹת? ! הֲלֹא הִנֵּה אָנוּ
כָּאן, וְהִנֵּה נֵצַא מִכָּאן, אֵל תַּחֲיוּ בְּאֲשֵׁלִיּוֹת שְׁנַחֲיָה
לְנֵצַח, אָדָם צָרִיךְ לְצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם, נוֹתְנִים לְאָדָם
מִסֵּפֶר יָמִים, שְׁבוּעוֹת וְחֻדְשִׁים כַּמָּה יִהְיֶה בְּזֶה הָעוֹלָם
וְכַמָּה יִמְלֵא שְׁלִיחוֹתוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאַחֲרֵי-כֵן יוֹצֵא מִזֶּה
הָעוֹלָם. וְלָכֵן לָמָּה לָנוּ לְהִתְבַּלְבֵּל מִשְׁטִיּוֹת? ! הֲלֹא
יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר. כְּמֵאמָרָם ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פְּרָשָׁה צו, סִימָן
ב'): "כְּצֵל יָמֵינוּ עַל הָאָרֶץ", וְהִלּוּאֵי כְּצֵלוֹ שֶׁל כֶּתֵל אוֹ
כְּצֵלוֹ שֶׁל אֵילָן, אֲלֵא כְּצֵלוֹ שֶׁל עוֹף בְּשָׁעָה שֶׁהוּא עָף;
כֹּל-כֵּן פּוֹרַח הַזְּמַן כְּצֵל צְפוּר הַפּוֹרַח בְּאוֹיֵר. וְלָכֵן הִבֵּה
נִרְחַם זֶה עַל זֶה! חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אוֹמְרִים (ירושלמי
בְּרֵכוֹת ה, ג): אָמַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא: כַּמָּה דִּיאָנָא רַחֲמָן
בְּשָׁמַיִם, כֵּן תִּהְיוּן רַחֲמָנִין בְּאַרְעָא; הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוא
רוֹצֵה שְׁנִרְחַם זֶה עַל זֶה. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
(סְפָרֵי עֲקֵב מֵט): לְלַכֵּת בְּכֹל דְּרָכָיו — אֵלּוּ דְּרָכֵי הַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוא, מֵהַ הַמְּקוֹם נִקְרָא 'אֵל רַחוּם וְחַנוּן', אֵף
אִתָּה הָיִי רַחוּם וְחַנוּן; הִבֵּה נַחְדֵּל מִהֶאֱכֹזְרִיּוֹת שְׁאָנוּ
מִתְאַכְזְרִים זֶה עַל זֶה, עַד שִׁיתְּכֵן בְּמִשְׁפַּחָה אַחַת,
שְׂאֵחִים וְאַחִיוֹת אֵינָם מְדַבְּרִים בֵּינֵיהֶם, יֵשׁ שְׂנֵאָה
בֵּינֵיהֶם, רַחֲמָנָא לְצֵלָן, יִשְׁנָם יְדִידִים, שְׂאֵינָם מְשׁוֹחַחִים
זֶה עִם זֶה, יִשְׁנָם שְׂכָנִים, שְׂאֵינָם אוֹמְרִים שְׁלוֹם זֶה
לְזֶה, יִשְׁנָם יְהוּדִים הַשּׁוֹנְאִים זֶה אֶת זֶה, אִם נִעְקֹר אֶת

הַנִּגַּע הָרַע הַזֶּה מִקְרַבְנוּ, נִזְכָּה בַיַּחַד לְקַבֵּל פְּנֵי מְשִׁיחַ
צְדָקְנוּ בַמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ.

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר, שֶׁהַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין וּבִתּוֹף
כָּל עֲלָמִין, הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה וּמְהַיֶּה וּמְקַיֵּם אֶת
כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר זֶה עֲצָם
אֱלֹקוֹת, רַק הַלְבִּישׁ עֲצָמוֹ, כְּבִיכּוֹל, בְּלָבוּשׁ הַזֶּה
שֶׁלְמֵרָאָה עֵינֵינוּ, כִּי הַכֹּל זֶה אֱלֹקוֹת וְאֱלֹקוֹת זֶה הַכֹּל,
וְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא אֶת עוֹלָמוֹ בְּצוּרָה כְּזוֹ,
שֶׁמִּבְחוּץ לֹא יֵרְאוּ כְּלוּם רַק גֶּשֶׁם עַב וְגַם, אֲבָל
כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה וְחוֹתֵר וּמְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׁ, אֲזִי מוֹצֵא אֶת
הָאֱלֹקוֹת בְּכָל דְּבָר וְדְבָר. וְאֵלֹהֵי הַמַּצּוֹת שֶׁאָדָם מְחַיֵּב
לְקַיֵּם בְּכָל יוֹם, שֶׁכָּל מַצָּה וּמַצָּה הִיא כְּלֵי לְקַבֵּל
הָאֶרֶת הָאֹר אֵין סוּף. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק
ב', סִימָן ע"א), שֶׁבְּכָל יוֹם, בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל רִגַע וּבְכָל
שְׁנֵיָה, יוֹרֵד נֵעֵם הָעֲלִיּוֹן מִכָּל הָעוֹלָמוֹת אֶל הָעוֹלָם
הַזֶּה, שֶׁאָדָם מְרַגֵּישׁ אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתוֹ? תְּבַרְךָ. אֲבָל
אָדָם צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה לוֹ כְּלֵי לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הַנֵּעֵם הָעֲלִיּוֹן.
וּמַהוּ הַכְּלֵי? צְדָקָה. כִּי צְדָקָה זֶה נְדִיבוּת לֵב, כְּדַכְתִּיב
(שְׁמוֹת כ"ה, ב): "מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יְדַבְּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת

תְּרוּמָתִי"; כְּשֵׁי־הוֹדִי נוֹתֵן צְדָקָה, נִפְתַּח לוֹ הַלֵּב,
 וְעַל-יְדֵי שְׁלִבּוֹ פִּתּוּחַ, יָכוֹל לְהִרְגִישׁ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא. לְזֹאת, בָּנִי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּשָׂעָה שְׁמִבְקָשִׁים
 מִכֶּם צְדָקָה, תִּרְאוּ לָתֵת בְּנִדְיבוּת לֵב, תִּשְׁתַּדְּלוּ לְעֶזֶר
 לְכָל מִי שֶׁבָּא אֵלֵיכֶם, תִּבְקְשׁוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם
 שְׂיִזְמִין לָכֶם לְמִי לָתֵת צְדָקָה. כִּי כָּךְ כָּתוּב בַּזֹּהַר
 הַקְּדוּשׁ (וַיְרָא קד.): מִי שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ,
 שׁוֹלַח לוֹ מִתְּנָה עָנִי. לְזֹאת, כְּשֶׁבָּא לְבֵיתְכֶם עָנִי, תִּרְאוּ
 לְקַבְּלוֹ בְּסֶבֶר פָּנִים יְפוֹת, וְתַעֲזְרוּ לוֹ. כִּי הָעֲנִיִּים הֵם
 הַכְּלִי שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכִשְׁאָדָם נוֹתֵן לְעֲנִיִּים,
 אִזִּי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִשְׁפִּיעַ עָלָיו כֶּפֶל כֶּפֶלִים.
 וְאוֹמֵר רַבְּנוֹ ז"ל (לְקוּוֹטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ד'), כָּתוּב (דְּבָרִים
 טו, ח): "פִּתּוּחַ תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ"; בְּרַגַע שְׁאָדָם רַק פּוֹתַח
 אֶת יָדוֹ, נִפְתַּחִים לוֹ פְּתָחִים לְמַעַלָּה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת;
 כִּי בְּזֶה שְׁאָדָם מִשְׁפִּיעַ צְדָקָה לְזוּלָתוֹ, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא פּוֹתַח לוֹ כָּל הַצְּנוּרוֹת מְלַמְעָלָה, וּמִשְׁפִּיעַ עָלָיו
 אוֹר וְזִיו וְדַבְּקוֹת וְחִיּוֹת עֲלִיוֹנָה, וּמִמִּילָא יֵשׁ לוֹ
 אַחֲר־כֵּךְ שֶׁפֶע בְּרָכָה וְהַצְּלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדָיו. מָה
 אָנוּ רוֹאִים? בְּנֵי-אָדָם מְפַחְדִּים לָתֵת צְדָקָה, כִּי
 חוֹשְׁבִים, שָׂאֵם יִתְּנוּ צְדָקָה, יִפְתַּח מִשְׁלָהֶם, חוֹשְׁבִים
 שְׁנִתְּנוּ מִשְׁלָהֶם לְאַחֲרִים, וּמָה יִהְיֶה אִתָּם, מָה יִהְיֶה
 עֲלֵיהֶם?! אֲבָל בְּאֵמֶת, כַּאֲשֶׁר אָדָם נוֹתֵן צְדָקָה, בְּזֶה
 מְגַלֶּה שְׁמֵאֲמִין בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-

הוא זן ומפרנס לכל, וכל הפסוף והזהב שלו, כדכתיב (חגי ב, ח): "לי הפסוף ולי הזהב נאם ה'". בזה שאדם נותן צדקה, בזה מתחזקת אצלו האמונה, שמאמין באל עולם, שהוא מחיה ומחיה ומקים את כל הבריאה כלה. וברגע שאדם חזק באמונה בהקדוש-ברוך-הוא, אז יכול לבקש מאתו: תברך כל צרכיו. לכן אמרו חכמינו הקדושים (בבא בתרא י'): רבי אליעזר קדם התפלה נתן צדקה; כי ברגע שאדם נותן צדקה, נפתחים לו כל השמים ושמי השמים, ותפלתו מתקבלת למעלה. לזאת, בני ובנותי היקרים, אומרים חכמינו הקדושים (תמורה טז): בשעה שעני הולך אצל בעל-הבית ואומר פרנסני, אם מפרנסו — מוטב, ואם לאו, עשיר ורש נפגשו, עושה כלם ה', מי שעשהו עשיר לזה, עושה אותו עני, מי שעשהו עני לזה, עושה אותו עשיר; וזה הנסיון שלנו, שמנסים אותנו מן השמים, בשעה שאתם שומעים שמבקשים אתכם צדקה, אל תקמצו ואל תאמרו — אין לי, הזמנים קשים, אני בעצמי מלא חובות וכו', כי אז מנסים אתכם מן השמים, ואם אתם נותנים בשפע, הקדוש-ברוך-הוא יתן לכם כפל כפלים, ואם, חס ושלום, אתם מקמצים, גם מלמעלה נסגרות כל הדלתות. ואנו עדים, שבני-אדם סובלים כל-כף הרבה סבל, עניות ודחקות, עד שאומרים חכמינו הקדושים (שמות רבה,

פְּרָשָׁה לֹא, סִימָן יד): אֵלּוּ נִתְקַבְּצוּ כָּל יְסוּרֵינִי לְצַד אֶחָד,
 וְהַעֲנִיּוֹת לְצַד אֶחָד — הַעֲנִיּוֹת מְכַרְעֵת לְכָלָן; וּמִי
 מֵאַתָּנוּ אֵינּוּ יוֹדֵעַ מֵהֵן חוֹבוֹת? ! וְנַעֲשִׂים אוֹבְדֵי עֲצוֹת
 כִּי־צַד לְצֵאת מֵהַחוֹבוֹת וְכוּ', בָּאִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 וְאוֹמְרִים: אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אִם אַתָּה נוֹתֵן
 צְדָקָה — אֲנִי נוֹתֵן לָךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כה, ב):
 "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה"; בְּזֶה שְׁנוֹתֵנִים תְּרוּמָה, לוֹקְחִים
 אוֹתִי, כְּכִיכּוֹל אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כִּי בְּזֶה שֶׁאָדָם
 נוֹתֵן צְדָקָה בְּיַד רַחֲבָה וְאֵינּוּ מְקַמֵץ, הוּא מִמְשִׁיף אֶת
 הָאֵלֶקוֹת בְּתוֹךְ הַבַּיִת שְׁלוֹ, בְּתוֹךְ הַלֵּב שְׁלוֹ, וְכִשְׁאָדָם
 מְרַגֵּשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ לְבוֹ, אֲזִי מְדַבֵּר
 תְּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי, בְּנִי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם
 לְזַכֵּר, שֶׁאֵין לָנוּ בְּזֶה הָעוֹלָם רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְאִם אָנוּ צְרִיכִים מִשָּׁהוּ, רַק הוּא יִתְבָּרַךְ הַכְּתֹבֶת וְרַק
 אֵלָיו אָנוּ צְרִיכִים לְפָנוּת, וְרַק מִמֶּנּוּ לְבַקֵּשׁ, וְכָל אֲשֶׁר
 אָנוּ מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ — יִתֵּן לָנוּ. וְלָמָּה אֵין לָנוּ?
 כִּי אֵינָנו מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ. וְלָמָּה אֵינָנו מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ?
 כִּי אֲמוּנַתָּנוּ אֵינָה חֲזָקָה. וְכַמוּכָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל
 (לְקוּטֵי-מוֹתֵרִין, חֵלֶק א', סִימָן סב): אִם אָדָם הֵיךָ מֵאַמִּין
 בְּאֲמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא
 פֹּה אִתּוֹ, עִמּוֹ וְאַצְלוֹ, הֵיךָ מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְסַפֵּר
 לוֹ כָּל צְרָכָיו, וְלֹא הֵיךָ רֵץ לְפָלוּנִי אוֹ לְאַלְמוּנִי, אֲלֹא
 אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, וְהֵיךָ רוֹאֶה יְשׁוּעוֹת.

ומדוע אין לאדם אמונה? כי אינו נותן צדקה והוא קמצן. ואומר הזהר (עין תקוני זהר, דף ב.): קמצן — גבל בממוניה הוא; כי מי שנותן צדקה, בזה מגלה שמאמין באל עולם, שהכסף והזהב שלו, והוא מחיה ומחיה ומקיים את כל הבריאה כלה, ובזה שנותן מגלה שאינו מפחד שלו לא יהיה, אדרבה! נותן ביד רחבה, כדכתיב (רש"י דברים טו, י): "נתון תתן" — אפלו מאה פעמים. ואנו יעדים, שכל אלו המרבים בצדקה וחסד, ועוזרים לזולתם, הקדוש-ברוך-הוא עוזר להם. וכך אומרים חכמינו הקדושים (תנחומא משפטים טו): אמר הקדוש-ברוך-הוא, נפשו של עני היתה מפרכסת לצאת מן הרעב, ונתת לו פרנסה, והחייית אותו, חייך שאני מחזיר לך נפש תחת נפש, למחר בנך או בתך באים לידי חלי, ואזכור להם את המצוה שעשית עם העני; עד כדי כך גדולה רחמנותו יתברך בענין צדקה, שכשאדם עושה צדקה וחסד עם הזולת, למחרת כשבא איזה דין או משפט על בנינו או בנותינו, הקדוש-ברוך-הוא זוכר לנו את הצדקה שעשינו. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ונתחיל לתרם צדקה ביד רחבה לכל עני שבא לביתנו, ונקבלו בסבר פנים יפות. כי כך אומרים חכמינו הקדושים (מדרש זוטא שיר השירים א'): הדורון של הקדוש-ברוך-הוא — צדקה. הנותן צדקה — אפלו היתה בידו עברה, ונחתם בידו

לְאָבֵד, יְכוּל לְהִיּוֹת מְקַבֵּל שְׂכִינָה בְּכֹל יוֹם, וְהַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְמִלְאָף שֶׁל פְּרָעָנוֹת אֵל תִּגַּע בּוֹ.
 שְׁמָעוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, מֵה שְׂחַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 אוֹמְרִים, כְּשֶׁנִּשְׁפֹּט אָדָם עַל עוֹן חָמוּר שֶׁעָשָׂה, וּמִלְאָף
 פְּרָעָנוֹת בָּא לְקַחַת אֶת נַפְשׁוֹ, וְאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה,
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצִיל אוֹתוֹ, שְׁנֵאמַר (מְשָׁלִי י, ב):
 "צְדָקָה תִּצְּלֵל מִמּוֹת". כָּל-כֶּף גְּדֹלָה רַחֲמָנוּתוֹ יִתְּבַרֵךְ
 — כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁיְהוּדֵי עוֹשֶׂה צְדָקָה וְחֶסֶד עִם עֲנִיִּים;
 וְאוֹמְרִים חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (רוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה ה', סִימָן ד'): בֵּא
 וּרְאֵה כַּמָּה גְּדוֹל כַּחַה שֶׁל צְדָקָה וְכִחְזָן שֶׁל גּוֹמְלֵי
 חֶסֶדִים, שֶׁהֵם חֹסִים לֹא בְּצֵל כְּנָפֵי שָׁחַר, וְלֹא בְּצֵל כְּנָפֵי
 אֲרָץ, וְלֹא בְּצֵל כְּנָפֵי שָׁמֶשׁ, אֲלֵא בְּצֵל מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה
 הָעוֹלָם; בְּזֶה שֶׁאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה, מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ
 גְּלוּי שְׂכִינָה; כִּי מֵאֲמִין שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה
 וּמְהַיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְהַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת
 וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל, וּמִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ יִתְּבַרֵךְ כָּל מֵה שֶׁצָּרִיךְ.
 לְזֹאת עֲלֵיכֶם לְתָרֵם צְדָקָה לְכֹל עֲנֵי הַפּוֹשֵׁט יָד וּמִבְּקֵשׁ
 עֲזָרָה; כִּי בְּזֶה אַתֶּם מְגַלִּים שְׂאֵתֶם בְּנֵי אַבְרָהָם, יִצְחָק
 וְיַעֲקֹב, כִּי הִמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת, בְּזֶה מְגַלֶּה שֶׁהוּא מְזַרַע
 הָאָבוֹת הַקְדוּשִׁים, וְכֹל מִי שֶׁאֵינוֹ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת,
 מְגַלֶּה שֶׁאֵינוֹ מְזַרַע אַבְרָהָם אָבִינוּ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים! בְּדוֹר הַזֶּה שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט הָעַרְב־רַב בְּעוֹלָם,
 וּמְגַלִּים כָּל מֵינֵי הַבָּלִים וְזֵהָמוֹת, וְרוֹצִים לַעֲקֹר אֶת

הַתּוֹרָה — הִי הַלֵּא תְהִיָּה, עָלֵינוּ לְמָסוֹר נַפְשֵׁנוּ וְלִתְמַךְ בַּתּוֹרָה, עָלֵינוּ לְמָסוֹר נַפְשֵׁנוּ לְעֶזֶר לְכָל הַיְשִׁיבוֹת, לְכָל הַכוֹלָלִים, לְכָל תַּלְמוּדֵי-הַתּוֹרָה וּבְתֵי-הַסֵּפֶר, שְׁלוֹמֵי־שָׁם תּוֹרַת הַיְיָ"ה בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ. הֵיכָן שְׂמַגְלִים אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — שָׁם מְצֹנָה לְעֶזֶר, כִּי בְּזֶה מוֹרִידִים אֶת הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָרִים! רְאוּ לְהַכְנִיס אֶת בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם בְּמוֹסְדוֹת תּוֹרָה, אֲשֶׁר שָׁם לּוֹמְדִים אֶת תּוֹרַת הַיְיָ"ה בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְעֶזֶר לִישִׁיבָה, לְכוֹלָל, לְבֵית-הַסֵּפֶר, לְתַלְמוּד תּוֹרָה, הֵיכָן שְׂיַלְדֵיכֶם לּוֹמְדִים, וּבְזֶה תִּפְתָּחוּ פְתָחִים בְּשָׁמַיִם, שֶׁתִּתְקַבְּלָנָה תְּפִלוֹתֵיכֶם בְּמַהֲרָה. כִּי כָּל שְׂאֵדָם מְרַבָּה בְּצְדָקָה, פּוֹתַח פְּתָחִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כְּלָם, וְתִפְּלָתוֹ מִתְקַבֵּלַת בְּשָׁמַיִם. וּבִפְרָט כְּשֶׂאֵדָם זוֹכָה וְנוֹתֵן צְדָקָה לְמָקוֹם שְׂמַגְלִים וּמְפָרְסְמִים אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵינן לְמַעַלָּה מִצְדָקָה זוֹ, כִּי סוֹף כָּל סוֹף הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִשְׁפִּיעַ אֶת הַנֶּעֱם עָלֵינוּ, רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִחֲדָשׁ, כְּמוֹ שְׂאֵנוּ אוֹמְרִים בַּתְּפִלָּה: "הִמְחֲדָשׁ בְּטוֹבוֹ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית"; בְּכָל יוֹם, בְּכָל שָׁעָה, בְּכָל רָגַע וּבְכָל שְׁנִיָּה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַדָּשׁ אֶת עוֹלָמוֹ, וְלָמָּה אֵינָנוּ זוֹכִים לְרְאוֹת אֶת זֹאת? לָמָּה אָנוּ מְסֻתּוֹבְבִים בְּדַכְּאוֹן וּבְשִׁבְרוֹן לֵב? כִּי לְבָנוּ אָטוּם, עַד שְׂאֵינָנוּ מְשִׁיגִים רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת. אַבְּל בְּזֶה שְׁנִיתָרֵם צְדָקָה בְּיַד

רס

צְדָקָה וְחֶסֶד

רְחֻבָּה, בְּזֶה יִפְתַּח לְבָנוּ לְהַשִּׁיג רוּחַ נְיִוֹת אֱלֹקוֹת,
וְתִשְׁמַע תְּכַלְתָּנוּ.

תָּם וְנִשְׁלָם, שֶׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!